

روزنه

از هجوم مغول تا داریستی که ۱۵ سال
بر فراز گنبد مانده است؛

داربست‌های بقعه سید رکن‌الدین فرو می‌ریزند

مدیر پایگاه میراث جهانی شهر یزد با اشاره به چالش‌هایی که باعث طولانی شدن عملیات مرمت بقعه سید رکن‌الدین در این شهر میراث جهانی شده است، وعده داد که داربست‌های این بنای فاخر تاریخی بعد از ۱۵ سال، با حمایت ستاد راهبردی میراث جهانی یزد و طی شش ماه آینده جمع‌آوری شوند. همزمان با حکومت اتابکان بر شهر یزد شاهد حمله مغول‌ها به ایران هستیم ولی اتابکان در توافق با مغول‌ها و از طریق پرداخت باج و خراج، یزد را از حمله مغول‌ها در امان می‌دارند و همین امنیت باعث می‌شود که بسیاری از علما و عرفا به یزد مهاجرت کنند. یزد در آن دوران از لحاظ امنیت بسیار مطلوب بوده و همین زمینه شکل‌گیری سنت مدرسه‌سازی را فراهم می‌کند به طوری که مدارس زیادی در یزد ساخته می‌شود و یزد به واسطه همین کثرت مدارس، لقب دارالعلم می‌گیرد. در برخی از این مدارس علاوه بر علوم دینی، حوزه‌های مانند طب، نجوم و ریاضی را نیز تدریس می‌کردند و مدرسه رکنیه یکی از این مدارس است که در منابع تاریخی ذکر شده که بنای آن از سایر مدارس شهر بزرگ‌تر بوده است. مدرسه رکنیه که امروز بقایای آن به عنوان بقعه سید رکن‌الدین شناخته

می‌شود، از یادگارهای قرن هشتم هجری است و تقریباً در سال ۷۲۵ هجری توسط سید رکن‌الدین محمد قاضی ساخته شده است؛ مدرسه‌ای باشکوه با رصدخانه‌ای معروف.

هرچند در گذر زمان، بسیاری از این مدارس از رونق افتاده یا تخریب شدند و وقفیاتشان از بین رفت ولی خوشبختانه بخشی از فضای بنای مدرسه رکنیه که به دفن بانی آن یعنی سید رکن‌الدین محمد قاضی اختصاص یافته، حفظ شده و در حال حاضر از مدرسه اصلی تنها گنبدخانه و ایوانش باقی مانده است. سید رکن‌الدین محمد قاضی، شخصیتی بزرگ بوده است؛ پسرش داماد رشیدالدین فضل‌الله همدانی وزیر اول جایتو بوده و خاندانشان جایگاه والایی داشتند. سید رکن‌الدین کارهای خیری فراوانی انجام داده و کتاب جامع‌الخیرات که شامل موقوفات او در یزد، اصفهان و تبریز است نیز از همین خیرات حکایت دارد لذا از گذشته تاکنون این بقعه مورد توجه مردم بوده و به زیارتگاهی تبدیل شده است. البته این بقعه که تزئینات بسیار زیبایی دارد نیز با گذشت زمان دچار آسیب‌هایی ناشی از رخدادهای طبیعی شده بود لذا مرمت آن از قریب ۱۵ سال قبل شروع شده ولی به دلایلی تا امروز ادامه یافته و هنوز این بقعه در بند و اسارت داربست‌های فلزی قرار دارد. مجید علومی مدیر پایگاه میراث جهانی شهر تاریخی یزد در این رابطه تصریح می‌کند: یزد از معدود شهرهایی است که تعداد زیادی از مدارس تاریخی قرن هشتم خود را هنوز حفظ کرده و این موضوع، امری بی‌نظیر و نیازمند توجه و مرمت جدی است.

۴۰۰ دستگاه کاربافی در اردکان فعالیت دارند

چهار نسل پای دار؛ روایت تداوم ۷۰۰ ساله کاربافی در خانواده‌های اردکانی

که در کنار دخترش «خدیجه احمدیان»، نوه‌ها و نتیجه‌ها مجذبه در این حوزه فعالیت دارند و سینه به سینه کاربافی را یاد گرفته و به آن می‌پردازند. حاجی حکیمی که از کودکی پای دار بافندگی سنتی یا همان کار (اصطلاح محلی برای دستگاه پارچه‌بافی) بزرگ شده است، توجه به این هنر که امروز در قالب ثبت ملی آن رقم خورده را از آرزوهایی دیرینه خود و هم‌نسلانش خواندنی در گفت‌وگو با ایسنا اظهار کرد: از وقتی دختر بچه بودم، پای دار کاربافی بزرگ شدم و هر پارچه‌ای که می‌افتم، برای من قصه و داستانی از عشق و صبر مردم این دیار بود. حاجی حکیمی به ریشه‌های عمیق این هنر در هویت مردم اردکان اشاره کرد و گفت: کاربافی، نفس زندگی مردم این دیار است چرا که نقش‌هایش را از طبیعت کوبر گرفته و با آن، تاریخ و هویت خودمان را می‌بافیم. وی معتقد است که ثبت ملی هنر کاربافی، امیدی تازه‌ای است تا جوانان دوباره به این هنر روی آورند و دارهای خاموش، دوباره بانگ زندگی سر دهند. البته پای صحبت «گل‌بی‌بی حاجی حکیمی کوشکنو» که بنشین، امیدواری‌اش از آینده با دغدغه‌ای عمیق همراه است. وی در این خصوص گفت: امیدوارم این ثبت ملی تنها یک عنوان روی کاغذ نباشد چرا که این دارها برای ما به عنوان اعضای خانواده هستند که امروز شناسنامه‌دار شده‌اند. هرچند کاربافی با پیشینه ۷۰۰ سال یا بیشتر هنوز هم در برخی از محله‌های قدیمی اردکان به دست پرتوان استادکاران بومی جان دارد و بافته می‌شود ولی بررسی‌ها نشان می‌دهد که این هنر در سایر مناطق مرکزی ایران مانند مینمند، آباد، بروجن، ورزنه و هرمزان از حدود ۵۰ تا ۸۰ سال پیش از رونق افتاده و تقریباً دیگری اثری از آن باقی نمانده است.

متأسفانه این هنر صنعت هرگز آن گونه که شایسته بوده، مورد مطالعه و توجه جدی قرار نگرفته و طی دهه‌های اخیر نیز به دلایل مختلفی از جمله ورود فناوری‌های جدید و حجم تولیدات نساجی مدرن، در معرض خطر انقراض قرار گرفته بود. گفتنی است، در حال حاضر اگر چه بیش از ۴۰۰ دستگاه سنتی کاربافی در سطح شهرستان اردکان شناسایی شده است اما تنها بخشی از آنها فعال هستند.

هنر صنعت کهن «کاربافی» در اردکان که وجود قدمتی افزون بر ۷۰۰ سال در آستانه خاموشی و فراموشی قرار گرفته بود، به دنبال ثبت ملی شهر اردکان به عنوان «شهر ملی نساجی سنتی (کاربافی)» در دی ماه سال جاری، خون تازه‌ای در رگ‌های این میراث جاری و بارقه‌های امید را در دل آخرین بازماندگان آن زنده کرد.

مجاهد کرباسی رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرستان اردکان در گفت‌وگو با ایسنا، این ثبت ملی را نقطه عطفی برای برنامه‌ریزی منسجم جهت دمیدن روحی تازه به تار و پود این میراث کهن و افق تازه برای احیا، آموزش و توسعه اقتصادی آن دانست. وی این موفقیت را حاصل پیگیری‌های مستمر نماینده مردم شهرستان و نتیجه استناد به پیشینه تاریخی و تداوم فعالیت کارگاه‌های سنتی در اردکان ذکر کرد و یادآور شد: اکنون زمینه و بستر برای حمایت هدفمند از هنرمندان این عرصه، توسعه آموزش‌های تخصصی، استانداردسازی تولید و بهره‌برداری از ظرفیت‌های بی‌نظیر گردشگری فرهنگی فراهم شده است. کرباسی به برنامه‌های آتی شهرستان در این رابطه اشاره کرد و افزود: ایجاد کارگاه‌های آموزشی رایگان، کمک به تأمین مواد اولیه مرغوب، معرفی محصولات در بازارهای ملی و بین‌المللی و همچنین طراحی تورهای گردشگری حول محور کاربافی در دستور میراث فرهنگی برای معرفی و رونق هر بیشتر کاربافی است ولی هدف نهایی، تبدیل این هنر به محرکی برای ایجاد اشتغال پایدار به ویژه برای زنان سرپرست خانوار و جوانان است. به سراغ خانواده حاجی حکیمی و احمدیان در اردکان می‌رویم که چهار نسل در حیاتشان در این هنر صنعت فعالیت دارند و گواه زنده و نماد مقاومت در برابر موج فراموشی بر هنر کاربافی هستند.

آرزوهای بافته شده بر دار چوبی

در یکی از خانه‌های قدیمی محله کوشکنو اردکان، صدای آرام ولی پر قدرت «گل‌بی‌بی حاجی حکیمی» از پیشکسوتان کاربافی، حکایت از داستانی ۷۰۰ ساله دارد. گل‌بی‌بی حاجی حکیمی مادر بزرگ خانواده است

ایجاد کارگاه‌های آموزشی رایگان، کمک به تأمین مواد اولیه مرغوب، معرفی محصولات در بازارهای ملی و بین‌المللی و همچنین طراحی تورهای گردشگری حول محور کاربافی در دستور میراث فرهنگی برای معرفی و رونق هر بیشتر کاربافی است ولی هدف نهایی، تبدیل این هنر به محرکی برای ایجاد اشتغال پایدار به ویژه برای زنان سرپرست خانوار و جوانان است

معاون نهضت سوادآموزی اداره کل آموزش و پرورش استان یزد:

«استان یزد» دومین استان با سواد کشور است

معاون نهضت سوادآموزی اداره کل آموزش و پرورش استان یزد گفت: جایگاه استان به عنوان دومین استان با سواد کشور در رده سنی ۶ سال به بالا است. به گزارش مهر، محمدحسن محمدی در نشست بررسی وضعیت سوادآموزی شهرستان خاتم گفت: جایگاه استان یزد به عنوان دومین استان با سواد کشور در رده سنی ۶ سال به بالا است. محمدی اظهار داشت: نرخ سواد در جمعیت هدف شهرستان خاتم ۹۲ درصد است که این میزان بالاتر از بسیاری از استان‌های کشور بوده و این شهرستان در جایگاه دهم استان قرار دارد. وی با بیان اینکه در رویکرد جدید دولت، ظرفیت کلاس‌های سوادآموزی کاهش یافته تا هیچ

فردی از خدمات آموزشی محروم نماند، افزود: در حال حاضر پوشش کامل سوادآموزی در شهرستان‌های خاتم و مینمند تأمین شده است. محمدی عدالت آموزشی و رعایت ضوابط حق‌التدریس آموزش‌دهندگان را از اولویت‌های اصلی اداره کل عنوان کرد و گفت: تلاش شده است هیچ مانعی برای برگزاری کلاس‌ها وجود نداشته باشد. معاون نهضت سوادآموزی استان از راه‌اندازی سه پایگاه آموزشی در شهرستان خاتم خبر داد و تصریح کرد: با همکاری شورای پشتیبانی، آموزش و پرورش و سایر دستگاه‌های مرتبط، شناسایی و آموزش افراد بی‌سواد به صورت منسجم و مستمر در حال انجام است.